

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 28.—
za pol leta 13.—
za četrt 8.50
za en mesec 2.20
za Nemčijo celoletno . . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . . 35.—

V upravnishvu:

Za celo leto naprej . . . K 22.40
za pol leta 11.20
za četrt 5.60
za en mesec 1.80
Za pošiljanje na dom 20 v. na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6/III.
Rekopisi se ne vračajo; neizbrana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravišтво je v Kopitarjevih ulicah št. 6.
Sprejema naročila, inserate in reklamacije.
Upravišškega telefona št. 138.

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13 v
za trikrat 10 v
za več ko trikrat . . . 8 v

V reklamnih noticah stane
enostolpna garmondvrsta
30 vinarjev. Pri večkratnem
objavljanju primeren popust.

Izhaja:

vsak dan, izvenoma nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

SLOVENEČ

Današnja številka obsega 6 strani.

Tržaški „Zarji“.

»Zarja« je napisala že več oblastnih člankov, v katerih nas dolži naravnost modernizma, da ne le nas, ampak tudi vso S. L. S. — tisto slovensko ljudsko stranko, ki je zarisala svoj program na treh slovenskih katoliških shodih, tisto slovensko ljudsko stranko, ki se vsikdar in povsod bori proti liberalizmu in svobodomiselstvu ter utrja ljudstvo v zvestobi do vere in Cerkve, tisto slovensko ljudsko stranko, ki je še zadnje dni šla v boj zoper podne nakane liberalstva na škofa in je probudila v ljudstvu plameneče proteste zoper nakane liberalizma in prav tako plameneče izjave vdanosti Cerkvi in škofu. Ali se nič ne zdi »Zarji«, da jo je zavedla sama po sebi hvale vredna gorečnost daleč čez meje pravice, modrosti in resnobnosti? Ali je pravično veliki ljudski stranki kar na slepo očitati herezije? Ali je taka gorečnost modra? ali je sploh še resnobna? Pisec tistih člankov najbrže ni še nikdar od kraja do konca prečital okrožnice o modernizmu, sicer ne bi bil zapisal take gorostasnosti! Če si upa S. L. S. očitati tako gorostasnost, potem se seveda ne moremo čuditi, da očitata isto tudi nam. Stranka ima pisan program. Če se upa njej kljub jasnemu programu podtikati modernizem, kajpada s tako umetnostjo ne more biti težko v tej ali oni besedi posameznika najti tudi modernizem. Ampak imenitno bi bilo, ko bi mi pisca tožili in bi moral on svojo trditve dokazovati. Naj prebere encikliko o modernizmu in naj potem odkritosrčno pove, katero modernistično načelo mi učimo in branimo? Vse, kar je omenil, nima z modernizmom čisto nič opraviti. Kvečjemu bi mogel tako reči, da ni ubral »Slovenec« pravilne pote, češ, škofje so odgovorni papežu in katoliškim listom ne pristojajo, vtikati se v njihove odredbe. Tega pa »Slovenec« tudi ni hotel. »Slovenec« je hotel le opozoriti na žalostne razmere v tužni Istri, na ta in ona silno usodna znamenja, ki morda na pristojnem mestu niti znana niso. Ako se komu zdi, da je bil kak izraz manj korekten ali da se je doteknil škofovske avtoritete, bodi, kakor da ni bil zapisan. Kar nič pa ne dvomimo, da nas je istrska duhovščina prav umela in da bo v težkih preskušnjah, ki jo čakajo, podala katoliškemu

svetu dokaz verne zvestobe do Cerkve in škofov. Toda v tako težkih dneh je najmanj primerno klevetati koga in mu naprtati verske blodnje. Mi mislimo, da ima »Zarja« hvaležnejšega dela, kakor pa napadati S. L. S. in iztikati, kje bi se dala kaka beseda modernistično zaviti.

Vsekako pa je naša dolžnost, da najodločnejše protestiramo proti takemu podtikanju. Za resnico in pravico je naš boj, zato najmanj trpimo v svojem skupnem taboru, kar bi ne bilo v soglasju s to ali ono! Upamo, da je to naša zadnja beseda o tej stvari.

O notranjem položaju.

Ljubljana, 27. dec. 1909.

Letošnji časnikarski Božič je stal pod vtisom poslovnikov izpremembe. Vodilni državniki in nemški poslanci so podali nebroj izjav, ki se pečajo z izpremenjenim zborničnim položajem, v katerih tolažijo svobodomiselno nemštvo, naj ne obupa, ker je po svoji nerodnosti in narodni nestrpnosti izgubilo zbornično krmilo iz rok.

Najvažnejšo izjavo objavlja »Neues Wiener Journal« pod napisom »Ministrstvo Bienerth III.« Sodijo, da je članek izšel izpod Bienerthovega peresa. V njem tolaži svobodomiselno nemštvo, naj se zaradi poslovnikov izpremembe ne uda obupa, ker poslovnikova izprememba odpre pot političnemu živahnemu delovanju. Članek tudi naglašja, da so sedanji ministri zdaj pripravljeni, da odstopijo, če bi in Nemci morajo pokazati, da znajo izhajati eden z drugim. Predlog o poslovnikov izpremembi je člankarsko ekselencio tako presenetil, da se mu je zdel mistifikacija.

Neki drugi minister objavlja v »Neues Wiener Tagblattu« članek »Post festum«, v katerem nič ne skriva, da je velik slovanski uspeh poslovnikova izprememba, ki je potegnila za seboj zbornično večino. Tudi v tem članku se naglašja, da ni nobene ovire več za ustanovitev vlade Bienerth št. III.

Steinwender priporoča nemškim svobodomiselnim strankam, naj delajo času primerno politiko in naj se ne zapirajo kulturnim potrebam. Dr. Oto Lecher priporoča enotno nemško svobodomiselno stranko, ki mora ostati vladna. Politika bodi aktivna, stranka naj ne prezira socialno-političnih nalog.

Po drugih poročilih hočejo svobodomiselni Nemci še nadalje igrati vlogo neumnega Avguština in tritati čas v zbornici z uvedbo nemškega poslovnega jezika.

Imenovali bodo nekaj novih gosposkozborničnih članov. Imenovanje izpade tako, da ostane politično-strankarska sestava gosposkozborničnih strank neizpremenjena.

Lukacs je izjavil, da se prične pogajati o sestavi nove ogrske vlade pred vsem z Justhovo stranko. Ne prikriva si težav, ki ga čakajo, a upa, da reši krizo. Politični krogi ugodnejše sodijo o Lukacsevi designaciji, kakor se je pričakovalo. Justhovi so najzadovoljnejši, ustavna stranka je v rezervi. Košutova stranka pričakuje novih volitev, ljudska stranka ni zadovoljna z Lukacsem. Poročilo, da obišče cesar Budimpešto že januarja, se dementira. Cesar pride marveč v Budimpešto šele marca.

Rusko-japonska vojna
zopet na obzorju?

Rusov se polašča mrzličen strah pred novo vojno z Japonsko; ruski zunanji minister sicer skuša tolažiti javnost, da veljajo sedanje japonske priprave na vojno Koreji, v kateri nevarno vre, toda Rusi še niso pozabili, kako je ruska diplomacija leta 1903. grdo nasledla zvitim Japoncem. Tudi tedaj je ruski poslanik v Tokiju, Rosen, s strah pred Japonci kot popolnoma votel ter se izvršno kratkočasil, ko so se Japonci krog in krog goreče pripravljali na pogubonosni udarec ogromnemu sosedu . . . Še-le grozna noč na 5. februar je odprla samozavestni in lahkoverni ruski diplomaciji oči. Ta diplomacija je ostala do danes neizpremenjena in je rusko bčinstvo popolnoma upravičeno v domnevanju, da se je zopet pustila od Japoncev zvoditi za nos. To je tem hujske, ker Rusija od zadnje vojne ni izvršila nobenega projekta, ki bi olajšal in pospešil transport vojaštva in vojnih potrebščin na daljni vzhod. Tako n. pr. drugi tir na sibirski železnici, proga Uralsk-Semipalatinsk, potem vodna pot Arhangelsk-Vladivostok itd. Vsi ti lepi načrti so ostali le na papirju, medtem ko so Japonci v zadnjih letih dovršili več železnic, med njimi progo Tschun-Dalnyj in Antung-Mukden, ki bo v najkrajšem času dogotovljena.

Izgovor Japonske, da se ji gre le za ustrahovanje Koreje, je nedvomno le pesek v oči Rusiji. Res je sicer japonski jarem Korejcem vedno neznosnejši, ter se je korejsko ljudstvo zlasti izza umora barona Ito tesno organiziralo na odpor proti svojim tlačiteljem, ki hočejo na vsak način in v najkrajšem času zatreti vsako narodno življenje na Koreji in ljudstvo pojaponiti — po lepem zgledu evrop. vlasti, ki raznarodujejo manjše narode. Toda Japonska dobro ve, koliko se ji je bati za ostalih Korejcev v ožigled njeni armadi in modernim vojnim sredstvom in v ožigled dejstvu, da ima vso upravo in javno oblast v svojih rokah, t. j. v rokah svojega lastnega uradništva, ki je v pretežnem delu japonsko, ali pa vsaj odpadniško. Japonska strahuje Korejo z mnogo bolj priprostim in — kar je glavno — cenimi sredstvi, t. j. s sekuro in vešalami. Samo tekoče leto je bilo na Koreji usmrčenih okoli 1300 ljudi zgolj vsled političnih »zločinov«. Sicer je ta način vladanja res tudi nevaren, a Japonska že ve, s kom ima opraviti.

Kakor rečeno torej, ni nikakor misliti, da se Japonska oborožuje proti itak podjarmljeni in usuznjeni Koreji; njen cilj je marveč iskati v končnem obračunanju in oslavljenju Rusije. Saj dokler ta ni enkrat za vselej izrinjena s kitajskega ozemlja in njen vpliv na daljni vzhod docela paraliziran — tako dolgo se Japonska ne more mirno vesti za mizo svojega nadvladja in ne more tako razviti svoje moči, kakor bi rada. Stvar je torej za Ruse jako resna in to tembolj, ker so Japonci znali tudi Kitajsko nahujskati proti Rusiji in raznetiti tudi med kitajskim ljudstvom Rusom sovražno gibanje, ki se vedno bolj širi. Kitajska skrbno reorganizira svoje vojaštvo po evropskem vzoru in je svoje najboljše čete razpostavila ob ruski meji; Rusi bodo imeli v slučaju vojne z Japonci sovražno kitajsko vojsko za hrbtom. Iz tega se vidi, da »rmena nevarnost« ni nikak prazen fantom.

Strašna železniška nesreča.

16 mrtvih, 28 težko ranjenih.

Strašna železniška nesreča se je 25. t. m. dopoldne pripetila na progi Praga-Dunaj državne železniške družbe pri postaji Uhersko. Brzovlak št. 2 se je imel v Pardubicah križati z dunajskimi brzovlakom št. 7; ker pa je imel slednji pol ure zamude, je praški brzovlak vozil dalje proti Uherskem. V

LISTEK.

Izvestja muzejskega društva za
Kranjsko.

»Izvestja« so za vsakega izobraženega Slovenca tako važna, da zaslužijo častno mesto med našimi znanstvenimi publikacijami in bi se morala udomačiti med najširšimi sloji, saj so važen vir naše domače zgodovine in kulture.

3. zvezek XIX. letnika, ki je pravkar izšel, vsebuje dve razpravi, ki ne pričata samo, da imamo še veliko zanimivih strani naše zgodovine nepreiskanih, ampak tudi, da imamo marljive delavce na tem polju, ki čezdalje več odkrivajo, kar je za našo preteklost bistvene važnosti in nam omogočuje, da je vedno bolj umevamo. Dr. Gruđen, ki je zdaj urednik »Izvestja«, je priobčil spis o »Petru Pavlu Vergeriju« in sicer na podlagi dozda še neznanjih virov, ki jih je o življenju in delovanju tega prezanimivega moža zasledil na svojem zadnjem potovanju v Italijo v državnem arhivu v Benetkah (Sant' Ufficio: Processo del Vesovo d' Istra Pier Paolo Vergerio) in v nadškofjskem arhivu v Vidmu (Chiese

a parte Imperii II). Vergerij, bivši papežev nuncij in pozneje škof v Kopru, zavzema v reformacijski dobi kaj važno mesto, zlasti kar se tiče popularizacije lutrovstva med Jugoslovane v besedi in tisku. Zanimivo je, da je šel kot katoliški škof v Kopru sam glagoljal, torej se je še v 16. stoletju v mestu samem opravljala Božja služba tudi v staroslovenskem jeziku. Pa to mimogredé, ker hočejo danes nekateri vse vprek utajiti, kar se glagolice tiče. Malo je znano, kako se je Vergerij leta 1558 iz Virtemberskega, kjer je bival pri vojvodi Kristofu, oziroma iz Dunaja odpotoval nazaj v slovenske dežele ter prehodil Koroško, Kranjsko in Goriško, da vneta dela propagando za protestantstvo. Beneška republika je imela špijone, ki so ji o tem poročali in pozneje so se zaslišali razni kmetje, zlasti iz Tržaškega in Goriškega, v Kopru in povedali o Vergerjevi propagandi kaj zanimive stvari. Vergerij je imel precej denarja, hodil od gostilne do gostilne in vlekel s seboj cele skladovnice lutrovskih knjig. Značilno je, da virtemberski krogi tega potovanja niso nič kaj radi videli in sicer, ker so se bali, da bi Vergerij, katerega niso imeli za čisto »pravovernega«, ne pridobil preveč vpliva.

Druga zanimiva in temeljita raz-

prava je o »Cerkvi sv. Janeza ob Bohinjskem jezeru.« Zgodovinski del je spisal prof. Gruđen, umetnoslovni pa Josip Dostal. Cerkve je zlasti zato znamenita, ker ima lepo poznogotsko zvezdasto svodovje in je prebogat poslikana. Slike so iz zgodnjega srednjega veka. Lepo pojasnjuje pisatelj, kakšen vzgojen pomen so imele slike za naše ljudstvo v tisti dobi, ko je bilo malo šol in kateheza preprosta. — Tudi ostali del »Izvestja« je bogat — prinaša večje in manjše sestavke pl. Radicza, Vrhovnika, Steske, Ilesiča, Pintarja in drugih. Pridjanih je šest lepih slik o cerkvi sv. Janeza v Bohinju.

Naj bi pač vsak izobraženi Slovenec postal naročnik »Izvestja«, zlasti pa nanje opozarjamo naša društva. Nekaj slovenskih katoliških izobraževalnih društev jo že ima, naj jim slede še ostala in drugi zavodi! Dr. R.

Slovensko gledališče.

Včeraj na našem odru uprizorjena slovenska noviteta V. F. Jelenca »Erazem Predjamski« spada med tista dela, ki slovenskemu kritiku njegove nehvaležne naloge — pisati ocene — gotovo ne olajšuje; pisatelj se je s

tem svojim delom brezdvoma veliko manj mučil kakor se mora zdaj kritik s svojim. Vrhtega pa pri nas nima noben mlad pisatelj, ki je izvolil našo siromašno dramatiko s kako novo tvorbo obogatiti, pred javnostjo nobene odgovornosti za svoje delo, če se mu ne posreči, ampak odgovornost ima kritika, če pove resnico, in vsak domoljuben Slovenec je do dna prepričan, da je naša kritika kriva, če se slovenska dramatika ne more razvijati . . . »Erazem Predjamski« hoče biti zgodovinska drama, pa je le ravbarska povest s petimi dejanji in šest umori, če se nismo uštel. Pravzaprav bi vse to morenje, ki ga je pisatelj tu upodobil, ne zaslužilo ene same besede ocene, ampak je značilno za to, kako nekateri tolmačijo našo zgodovino. Vsi ti naši viteški boji imajo svoje socialno ozadje, vsa ta prezanimiva doba ima svojo ideologijo, vsa ta kultura globlje korenine, in kdor jo hoče vpadobiti, jo mora proučiti. Zda pa pride pisatelj X ali Y in zverži par krvavih dogodkov, slovensko občinstvo pa naj se nad tem naivnim pretepavanjem naslaja. Tu je vitez Baumkirchner, ki se z erarjem prereka zavoljo par cesarskih mest, ki jih je zasedel, da se odškoduje za vojne stroške, ki mu jih tedanji cesar po takratni lepi navadi ne izplača. Baron

hipu, ko je ta zapustil Pardubice, privozil je na uherski kolodvor tovorni vlak št. 351; ker vsled dunajskega brzovlaka ne bi mogel več doseči postaje Moravan, je tovorni vlak ostal na postaji Uhersko na stranskem tiru, po katerem so vozili tudi brzovlaki. Službo na tej postaji je opravljal asistent Zeiss. Ko mu dojde brzovlak obvestilo, da pripelje tjakaj brzovlak št. 2, je Zeiss naravnal signalno ploščo na: Prosto! Očividno je pozabil, da je na istem tiru še stal tovorni vlak št. 351. Osojbe na lokomotivi brzovlaka je opazilo signalno ploščo na: Prosto! ter vozilo dalje; na dotičnem mestu napravi namreč proga hud ovinek, in bila je tudi gosta megla, da niso mogli videti tovrnega vlaka. Šele zadnji hip opazi vlakovodja Slezak grozečo nesrečo ter uporabi vsa sredstva, da bi brzovlak ustavil — a zaman! Z brzino 60 km na uro drvi ta v pogubo... S tako strašno silo prileti na tovorni vlak; lokomotiva se zarine v lokomotivo, vozovi zlete kvisko, zmečkajo in razdrobe kakor škatlje iz popirja. Začujejo se smrtni kriki, ječanje, klici na pomoč. Lahko ranjeni in nepoškodovani potniki v srednjih vozeh razbijejo okna in hite na prosto. Nudi se jim strašen prizor razdejanja. Vse razbito, proga razorana, razrita kot po strašnem orkanu, iz razvalin pa se čujejo pretresujoči glasovi težko ranjenih in umirajočih. Na lice mestā prihite uslužbenci in kmečko ljudstvo ter prično reševalno delo; ker je na čuden način brzovljavna zveza ostala nepoškodovana je pol ure po katastrofi privozil prvi reševalni vlak v Uhersko, z zdravniki, bolniškim osebjem in delavci in kmalu nato še dva druga vlaka. Predvsem so morali izpustiti paro iz obeh lokomotiv, ker se je bilo bati eksplozije. Čakalnic so izpremenili v začasnι lazarjet in spravili ondi ranjence. Izpod razvalin so z velikim naporom reševali nesrečne žrtve, strte in oblite s krvjo... Tudi smrt je imela takoj na mestu bogato žetev... Kolikor se je doslej dognalo, je bilo **16 mrtvih**. Težko ranjenih je 28, izmed katerih sta dva med transportom v bolnišnico umrla in bo pač še ta in oni podlegel poškodbam, a drugi bodo pohabljeni in srečen tisti, ki bo brez dosmrtnih posledic prebolel strašne poškodbe. Lahko ranjenih je nad 20. Reševalna dela so se neprestano vršila ves dan in vso prihodnjo noč; ob progi na obeh straneh so stali delavci z bakljami.

Preiskovalna komisija je takoj odredila aretacijo asistenta Zeissa. Ta sicer trdi, da je signaliziral prav, a čuvaj je izpovedal, da je plošča kazala »Prosto« in enako trdi tudi vlakovodja Slezak. Komisija je dognala, da je naprava za signaliziranje popolnoma redno in pravilno delovala, da je krivda torej edinole na pristavu Zeissu.

Vlakovodja Slezak je dalje izpovedal, da je opazil tovorni vlak šele kakih 300 korakov pred sabo; takoj je začel z vsemi silami zavirati, a ni bilo več rešitve. Kakih pet metrov pred tovornim vlakom sta skočila s kurjačem iz vlaka.

Nepoškodovano prtljago potnikov, kolikor so jo izvlekli izpod razvalin, so spravili v kolodvorski pisarni; neranjene potnike pa je odpeljal pomožni vlak v Brno, kamor so dospeli ob štirih popoldne, namesto ob 12. uri 13 minut.

Naval na brzovljav je bil silen; potniki so hoteli obvestiti svojce o nesreči in svoji rešitvi, a majhni kolodvorski urad ni mogel vsemu zadostiti.

Velika sreča v nesreči je bilo edino to, da se katastrofa ni pripetila prejšnji dan, ko je bil brzovlak prazniških potnikov tako natlačen, da so bili tudi vsi hodniki popolnoma polni. Koliko žrtev bi bilo šele tedaj!

× × ×

Dalje se še poroča: Na mestu nesreče je vladalo strašno razburjenje in groza, ki se je čitala na obrazih rešenih in reševalcev. Zlasti ko so začeli nositi odtrgane ure: glave, roke, noge in cela trupla izpod razvalin v bližnje skladišče, ko se je vedno groznejše razlegalo ječanje ranjenih in se je naenkrat vnelo tudi nekaj voz, je panika postala nepopisna. 60 oseb se je valjalo v lastni krvi in nihče ni vedel, kje je pomoč najnujnejša in ako ni še več žrtev pod razvalinami. Od povsod so doneli žalostni klici na pomoč, za kapljico vode. Razbiti lokomotivi in vozovi ter razdejana proga pa so tvorili primeren okvir tej grozni sliki. In vse to je bilo delo ene same osodepolne minute!

× × ×

Med mrtvimi žrtvami je petero oseb železniškega osebja: nadsprevodnik A. Strojca, sprevodnik Vaclav Mattler, reviz. ključavničarja Vaclav Kukla in A. Kubik ter kurjač Karl Schmid. Težko ranjeni so: nadsprevodnik Josip Heyduk in sprevodnik Jaroslav Wule, Fr. Corček in Josip Slezak.

Direkten promet je nemogoč ter treba na postaji prestopiti v drug vlak. Dela za ureditev in oprostitev proge se neprestano vrše in bo v kratkem en tiri prost.

× × ×

V Brnu so bili svojci onih, ki so se vozili z brzovlakom št. 2, v velikih skrbah, ko brzovlaka niti ob 1. uri še ni bilo od nikoder. Končno se raznese po kolodvoru vest o katastrofi; govorilo se je o 31 mrtvih in 60 težko ranjenih. Čakajočega občinstva na peronu se polasti silen strah; vsak se vprašuje, da li ni njegov sorodnik, prijatelj itd. med žrtvami. Pretresujoč je bil prizor, ko je žena potnika Sigumunda Bergmann iz Prage, ki je čez praznike bila pri sorodnikih v Brnu in je sedaj pričakovala tudi njega, zvedela, da je njen mož mrtav. Zarjula je kakor blazna ter hitela pred vlak, ki so ga ravno premikali, da bi jo povozil. Železniško osebje jo je potegnilo nazaj, nakar se je v krčevitem joku zgrudila na tla. Prišlo je več zdravnikov, ki so revico skušali pomiriti. Ko je končno okolo 4. ure vlak pripeljal rešence, sprejeli so jih svojci z glasnim jokom in se veselili, da jih vendar niso izgubili. Med drugimi so se nahajali tudi člani brnskega varieteta in pripovedovali, kako je bilo ob katastrofi. Sledila sta dva silna sunka ter vrgla osebe in prtljago vse križem. Dve dami sta omedleli in so jih morali nesti iz voza. Vse Brno je bilo pod vtisom grozne nesreče.

Dnevne novice.

+ **Deželni zbor kranjski** ima sejo jutri ob četrti uri popoldne.

+ **Klub S. L. S. v deželnem zboru** ima sejo jutri, 28. t. m., ob 3. uri popoldan v deželnem dvorcu. Gg. poslanci so prošeni, da se snidejo točno ob navedeni uri v klubovi sobi.

+ **Žalosten Božič** je obhajala letos liberalna stranka; »Narodova« božična

številka se bere kakor ob Vseh Svetih. Uvodnik je silno motovilenje in pravzaprav le tožba, da vse zapušča liberalno stranko. Opravičuje tudi voditelje, češ, to so tako visoki ljudje, da se ne morejo za vsako malenkost brigati, oni »dajo samo smer družabnemu in političnemu razvoju«. Lepa smer v smeri Turkovih šinkbom! V drugi notici se tolaži božični »Narod«, da »pravnična in poštena stvar mora zmagati«. Res je, in prav zato liberalna stvar ne zmaga, ker ni ne pravnična ne poštena. Potem pa »Narod« hvali disciplino v naši stranki in prijema tiste liberalce, ki zoper lastno stranko povsod zabavljajo in naposled se je sam dr. Tavčar spravil glede Žerjavove afere na radikalne starešine, iz katerih se krvavo norčuje, češ, ti mladiči si preveč domišljujejo. »Vodstvo stranke je v rokah eksekutivnega odbora, ne pa v rokah konventa kakih radikalnih starašin, katere svoj vpliv prej kot ne mogočno precenjujejo. Tako bo pač tudi v bodoče ostalo!« — Kako bo ta preprič med mladimi in starimi končal, nam je seveda čisto vse eno, zanimivo pa je le, kako so liberalci med seboj sprti in kako je njihova stranka v popolnem razpadu. Dr. Tavčar bi rad saj ostanke držal skupaj, pa kaj, ko ga nobeden ne uboga in mu »mladi« skačejo čez glavo. Saj smo mi dr. Tavčarju že zdavnej pravili, da bodo domišljave radikalne »starašine« stranko razbile in to ve danes vsak otrok, da se mladim ne gre za nič menj kakor da odstranijo dr. Tavčarja.

+ **Imenovanja.** Finančni minister je imenoval davčne upravitelje Rudolfa Achtschina v Kostanjevici, Antona Krapša v Idriji in Ivana Mušiča v Škofji Loki za davčne nadupravitelje. — Rudarski mojster dr. mont. Jernej Granigg v Idriji je imenovan za rudarskega oskrbnika.

+ **Lloydov arsenal** kupi vlada, ki ga ne preloži v Oglej, marveč hoče napraviti nove ladjedelnice v Miljah.

+ **»Turški križ«, zgodovinska igra v štirih dejanjih, spisal dr. Krek**, se bo prvič uprizorila v Selcih na dan Novega leta in se bo ponavljala v nedeljo, dne 2. prosinca. Vstopnina: Sedeži I. do III. vrste 1 K, IV. do VI. vrste 80 v., VII. do X. vrste 60 v.; stojišče 40 v. — Vstopnice se dobe pri društvemem blagajniku in pred igro v »Domu«. Začetek obakrat popoldne ob 3. uri.

+ **Kdo in kje je hrvaška deželna vlada?** Kako nepoučene so avstrijske oblasti o upravnih razmerah na sosednem Hrvaškem, kažejo najlepše naslovi, pod katerimi dohajajo različni dopisi. Tako navaja »Agramer Tagblatt«, da je okrajno sodišče v Inomostu pisalo na: Kraljevo slovensko deželno vladu v Zagrebu; dunajsko leopoldštadsko okrajno sodišče se je obrnilo na: Notranji oddelek hrvaške deželne vlade v Osijeku; okrajno sodišče v Ogr. Hradišću je naslovilo svoj spis na: Vlado za dalmatinsko-hrvaške in slavonske deželne jezike; okrajno sodišče v Dunajskem Novem mestu je pisalo: Kralj. hrvaško-dalmatinskemu namestništvu nemu svetu v Zagrebu in okrajno sodišče v Hernalsu na: Kralj. srbo-hrvaško deželno vladu v Zagrebu (najbrže je pisec čul nekaj zvoniti o srbsko-hrvaški koaliciji!); okrajno sodišče v Meranu je kratko naslovilo: Kralj. slavonski vlad v Osijeku; okrajno glavarstvo v Amstettnu pa: Kralj. hrvaškemu ministrstvu za notranje zadeve v Zagrebu. Iz tega se vidi, da je Hrvaška naši birokraciji španska vas!

— **Kmetijski tečaj.** Deželni odbor kranjski priredi to zimo 15 tri- do štirdnevni popularni kmetijski tečajev po vseh delih dežele. Na teh tečajih se bode poučevalo o vseh strokah kmetijstva in narodnega gospodarstva teoretično in praktično.

— **Član gosposke zbornice umrl.** Umrl je član gosposke zbornice na Dunaju, Proskowetz, 92 let star.

— **Točno ognjegasno društvo.** Ko so se na sveti večer ljudje vračali od polnočnice v frančiškanski cerkvi v Novem mestu, so na mostu opazili, da nekje v Zabji vasi gori. Nekaj se jih je takoj podalo na mesto požara in po trudopolnem delu se jim je posrečilo ogenj zadušiti, tako da se ni mogel razširiti tudi na druge v bližini stoječe hiše in gospodarska poslopja. Čast in hvala dijakom in drugi novomeški mladini, ki v takih in sličnih slučajih vedno z veliko vnemo pomaga ne oziraje se na lastno škodo in nevarnost, ki ji je pri tem pogosto izpostavljena. Jako čudno, javne graje in obsodbe vredna pa je uloga, ki jo je igrala pri tej priliki novomeška požarna bramba. Mislječ, da gori nova velika opekarna v Zabji vasi, se je nekaj ognjegascev urno zbralo in hitelo proti požaru. Ko so pa zvedeli, da ni opekarna v nikaki nevarnosti, so se na sredi pota vrnili z vsem gasilnim orodjem. Ker se je dim valil vedno močnejše in je tudi ognjeni žar na nebu postajal vedno svetlejši, je novomeški občinski stražnik prišel ognjegasce opetovano klicati v kavarno, da naj gredo na pomoč. Končno so vendar sprevideli, da bo to mogoče vendarle najbolje in so šli. A imeli so smolo; ko so prišli na mesto nesreče, je bil ogenj že do malega pogašen in bližnja poslopja izven nevarnosti. Na točne ognjegasce se je vsula iz ust prisotnih ljudi cela ploha upravičenih vzklikov ogorčenja.

— **Imenovanja v področju tržaškega državno-železniškega ravateljstva.** C. kr. železniško ministrstvo je imenovalo za nadinspektorje: dr. Messmer Aleksandra, načelnika ravateljstva odd. II. v Trstu in Roskoschny Julija, načelnika ravateljstva odd. VII. v Trstu. Za tit. nadinspektorje: dr. vit. pl. Seemann-Treunward Karla, načelnika v ravn. odd. I. v Trstu; Valle Antona, načelnika žel. sekcije v Trstu; Neudeck Karla, načelnika kurilnice v Gorici; Hofmann pl. Aspernburg Morica, načelnika obratnega urada v Trstu, prosta luka. Za inspektorja: Gayer Rudolfa, stavb. nadkomisarja pri ravn. odd. III. v Trstu. Za tit. inspektorja: Hrašovec Viktorja, načelnika obratnega urada v Ljubljani; dr. Heller Siegfrida, načelnika ravn. odd. VIII. v Trstu. Za stavbne nadkomisarje: Heinrich Zdislava pri tras. odd. v Rudolfovem; Schmidt Hermana, podnačelnika žel. sekcije na Jesenicah; Hančl Otokarja, podnačelnika žel. sekcije II. v Gorici; Swaryczewski Josipa, načelnika materialnega skladišča v Spletu. Za višje revidente: Strial Zdenka, prometnega kontrolorja pri ravn. odd. V. in Fuchs Morica, blagajniškega preglednika pri ravn. odd. VII. v Trstu. Za strojne komisarje: Beuporath Jurija pri ravn. odd. IV. v Trstu in Hofmann Josipa pri kurilnici v Trstu. Za oficijale, oziroma revidente: Rauter Ivana, postajenačelnika v Bistrici-Bohinjsko jezero; Tschretnik Viktorja pri obratnem uradu v Ljubljani; vit. pl. Negrelli-Moldelbe Alojzija in Benedek Feliksa pri ravateljstvu odd. V. v Trstu; Zupanc Ivana, postajenačelnika v Lescach; Fae Rudolfa, ravateljkega blagajnika v Trstu. Za železniške koncipiste: Mallner Rudolfa in dr. Ricci Ervina pri ravn. odd. II. v Trstu. Za stavbne adjunkte: inženirje Spiegel Gustava v Gorici, Krieger Pavla in Hammer Roberta v Spletu; Linhart Friderika v Ljubljani; Schwarz Norberta v Gorici; Cinibulk Josipa v Pulju; Vosecky Franca v Rocolu; Nierhaus Hermana in Haussner Alfreda v Zadru. Za adjunkte: Foretich Franca, postajenačelnika v Perkovič-Slivno; Mervič Rudolfa v Gorici; Antosiewicz Edvarda, postajenačelnika v Rovinju; Repar Josipa, postajenačelnika v Kamniku; Buttoraž Salvatorja, postajenačelnika v Kninu; Legiša Alfonza v Pulju; Gassner Josipa pri ravn. odd. V. v Trstu; Benussi Nikolaja v Trstu prosta luka; Milič Evgena v Pulju; Mescha Edgarja v Gorici; Podbregar Josipa v Kranju; Wetzler Alojzija in Vogt Karla pri ravn. odd. II. v Trstu.

— **Nov odvetnik v Novem mestu.** V Novem mestu je otvoril g. dr. Jožef Globevnik novo odvetniško pisarno in sicer v lastni hiši, ki stoji nasproti drevoredu ob cesti, vodeči do okrožne sodnije. Tako poslujejo sedaj v Novem mestu štirje odvetniki.

— **Dr. Franku** je toliko boljše, da se more sprehajati po sobi.

Ravbar to porabi, da Baumkirchnerja pri cesarju v Gradcu očrni, kateri cesar dá potem Baumkirchnerju po prigovarjanju Rauberja in še nekega drugega viteza odsekati glavo, potem ko ga je k sebi povabil. Ista usoda bi kmalu doletela mladega Erazma Predjamskega, ki je prišel v Gradec in napravil tik pred cesarjevo spalnico velik škandal ter zabodel viteza Pappenheima. (Ta Pappenheim je bil njegov in Baumkirchnerjev smrtni sovražnik, ker je bil odklonjen, ko je razodeval ljubezen hčerki Baumkirchnerjevi in nevesti Erazmovi.) Erazem bi bil brez dvoma moral položiti svojo glavo pod sekuro, kajti »tribunal« v Gradcu je sestavljen iz samih velikih lumpov; pa ga reši neki vitez, v menihi preoblečen. Erazem ubije stražo in se priplazi v svoj predjamski grad. Tu se zbudi v njem »moč leoparda«, kakor pravi pisatelj, ker ga preganjajo, seveda po nedolžnem. Pravzaprav v Predjambi mislijo, da je Erazem že mrtav, pa se kar naenkrat prikaže, ko hlapci najbolj veselo pijo in uganjajo velike burke po gradu. Erazem postane zdaj ropar, zraventega ljubi dalje hčer Baumkirchnerjevo, ki pa drugače ne posega veliko v »romantično življenje« »Zadnjega Lueškega«, ampak se večinoma joče in v grozah gi-

neva. Erazem prisega smrt, maščevanje, kri, strah in trepet, se pobrati s svojo pijano posadko in se udomači med krokari in vrani, ki okoli Jame letajo. Sicer pa tudi filozofira, zakaj so Baumkirchnerja obsodili in ugiba, da je ta mož hotel »prinesti narodu srečo in svobodo«, česar pa v drami sami ni nikjer ne videti ne čutiti. Ideje in motivi so sploh jako draga reč v tragediji »Zadnjega Lueškega«. Pa kaj bi razmotavali dalje! Ravbar oblega grad, ki ga seveda ni mogoče drugače premagati kakor z izdajstvom. To stvar reši neki pijani in trapasti četovodja, Fran po imenu, ne da bi preje opustil pri tej priliki zabosti svojo bivšo zaročenko, koje odpoved je vzrok, da pokaže Ravbarju skrivno pot do Predjame. Erazem, ki je preje že videl v sanjah kako na prsih, pade in pri tej priči končajo tudi vse tiste ostale osebe, ki niso že preje zginele s površja zemlje, le Ravbar ostane. Popolno pomanjkanje vsake misli, neizrečeno naivno govorjenje in neumevanje tvori bistvo tega igrokaza, ki bo našemu odru tembolje v čast, čemprej bo iz njega izginil.

Igralci so ropotijo igrali, kolikor se je pač dalo. Grajali ne bomo nikogar razun g. Skrbinskega, ki se je še bolj naivno vedel kakor ga je pisatelj nasli-

kal, in g. Motejla, ki pač ni za igralca rojen. Kar se g. Nučiča tiče, je težko umljivo, čemu si je izbral ravno »Erazma« za proslavo desetletnice svojega umetniškega delovanja na našem odru, saj bi se bil lahko povsod drugod bolj pokazal. Sicer pa je g. Nučič občinstvu itak znan kot darovit in zelo marljiv ter vnet igralec in režiser, zato ga je včeraj živahno aklamiralo, gledališko osebje pa je kolegu podarilo s primernim nagovorom poleg venca še nekaj drugih dragocenih darov. Gosp. Nučiča je, kakor že mnogo drugih dala slovenskemu odru naša organizacija. Prvikrat je prišel nastopati na odru »Rokodelskega Doma«, nato je pa pred širšim občinstvom nastopal in se vzbhal na takratnem »Delavskem gledišču« »Slov. kršč. soc. zveze« v »Katol. Domu«, iz katerih je izšlo za naš oder nekaj jako porabnih moči. G. Nučiču odkrito želimo še mnogo najlepših uspehov v bodočnosti!

Končno želimo le, da bi imeli vsi, ki se čutijo za dramatične pisatelje, večje spoštovanje do naše zgodovine, da bi je ne poniževali na odru, ampak se je lotili le s svetim strahom in z zavestjo da je za upodabljanje naše tako silno bogate zgodovine najboljši komej zadosti dober!

— **Slovenec se je ustrelil v Ameriki.** Iz Foreste, države Colorado, se poroča: Devet milj od tukaj se je petega oktobra ustrelil naš rojak Ivan Blaznik, doma iz Sela nad Škofjo Loko na Kranjskem. Vzrok samomora je ženska. Par dni pred samomorom mu je namreč utekla njegova žena.

— **Nesreče rojakov v Ameriki.** Iz Bridgeporta, države Ohio, se piše: Tukajšnja naselbina obiskuje večkrat nesreča. Dne 3. novembra je umrla hčerka našemu rojaku Fran Sadarju in komaj so to pokopali, mu je nemila smrt ugrabila še ženo in sicer petega novembra. Tako je imel naš hudo obiskani rojak kar dva pogreba v enem tednu. — Druga nesreča se je pripetila v družini Josipa Stravs. Sežgala se je namreč triletna hčerka Karolina. Otroci so zanetili ogenj in Karolini se je vnela obleka, da je bila takoj v ognju. Na kričanje otrok sta prihitela na pomoč g. Ivan Longar in oče Josip Stravs. Ko sta prišla na mesto nesreče, je bila mala že vsa v ognju, tako, da je bila vsaka pomoč zaman. Pri gašenju sta se opekla tudi oba rešitelja in sicer je dobil oče bolj lahke opekline, Longar se je pa tako opek, da ne more sedaj nič prijeti z nobeno roko. Vsi prsti so mu opečeni in ne vemo, kedaj bode ozdravel. Otrok je živel v groznih mukah še šest ur, potem pa je izdihnil svojo nedolžno dušo.

— **Hišne preiskave v Trstu.** Poroča se iz Trsta, da je policija izvršila pretekli četrtek več hišnih preiskav pri osumljenih kaznivih dejanj po § 65. kaz. zakona (motenje javnega reda). Zapri so trgovca Marcella Devaul zaradi listin, ki so jih našli pri njem. Vršile so se preiskave proti trgovcu Ruggero Bernardino, v vseh njegovih prostorih in v stanovanju, kjer so zaplenili nekaj časopisov in fotografij. Hišne preiskave so bile tudi v društvenih prostorih Assoziazione Giovanile in pri zasebnem uradniku Ferluga. Zadnji dve ste bili brez uspeha.

— **Železniški višji nadzornik — slaboumne.** Iz Reke se poroča 25. t. m.: Prišel je k policiji nek elegantno oblečen gospod, ki je iskal policijskega ravnatelja. Obnašal se je tako čudno, da so ga prepeljali v bolnico za slaboumne. Dognalo se je, da je avstrijski železniški višji nadzornik dr. pl. Janikovsky. Družino nesrečneža so o celi zadevi brzojavno obvestili.

— **Nezadovoljni asistenti praške klinike.** Na praški psihiatriški kliniki je nastal velik spor. Asistentni zdravnik so novembra s 1. jan. p. l. odpovedali svoje službe, ker se niso ozirali na večletne njihove prošnje za enakopravnost ostalih kliničnih asistentov in ker jim niso dali remuneracije. Končno je naučno ministrstvo priznalo enakopravnost, a pridržalo sebi relutum za hrano. Asistenti bodo zato 1. januarja zapustili svoja mesta in bodo zato morali 1. januarja 1910 zapreti obe kliniki.

— **Ernest vitez Cammarota,** tudi pri nas znani tenorist, je angažiran na tri leta kot stalen član zagrebške opere.

— **Samomor v vlakcu.** Včeraj se je v vlakcu ustrelil med Gorico in Stanje-lom, krojaški poslodavca Herman Kersche, rodom iz Ptuj. Njegovo truplo so prepeljali v mrtvašnico na Jesenicah. Vzrok samomora je neznan.

— **Domobranski novinci** bodo za spomladansko vežbanje poklicani 5. aprila 1910.

— **Vlom na sveti večer.** V veliki Dolini p. Jesenice ob Savi je na sveti večer med mašo vlomil tat v hišo, kjer je poštna nabiralnica in kjer je slutil nekaj denarja, ker je isti dan dobila posestnica vrnjeno posojilo. Denarja ni mogel dobiti, dasi je vse preobrnil — zadovoljiti se je moral zato s 5 kronami, poticami, mesom, sekiro in krožnikom. Ob hrvaški meji, kjer je polno tihotapcev, bi vendar moralo biti več prožnikov, da bi črne in tudi bele tatinske cigane polovili.

— **Meščanska korporacija v Kamniku** naznanja, da se je podelil nadgozdarju gosp. Juliju Zentnerju naslov gozdarstva mojster.

— **Na Beneškem** je zadnje ljudsko štetje našelo komaj 30.000 Slovencev; izkazalo pa se je, da v mnogih krajih, ki so čisto slovenski, niso našli niti enega Slovence, v drugih krajih zopet so jih našli mnogo manj, nego jih je v resnici. Mirno se lahko trdi, da živi na Beneškem do 40.000 Slovencev.

— **Napad na pogreb.** Iz Zadra se poroča, da se je v nedeljo, 19. t. m., vršil pogreb gojenca realke Sinobada, po rodu Hrvata. Hrvatska čitalnica mu je kot zadnji pozdrav darovala venec s hrvaško trobojnico. Nosil ga je nek deček. Tolpa Italijanov, med katerimi pa so bile tudi dame, je dečka napadla s

pestmi in ponesnažila trobojnico. Pač žalostno junaštvo!

— **Kataster vodnih moči.** C. kr. ministrstvo za javna dela namerava izdati kataster vodnih moči, da tako ustvari avtentičen, od oblasti sestavljen seznam vodnih moči in s tem pospeši v prvi vrsti narodnogospodarsko tako izredno važno racionalno izgradbo avstrijskih vodnih moči. Interesantom je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na razpolago poseben odtis v listu »Oesterreichische Wochenschrift für den öffentlichen Baudienst« prijavljenega članka, iz katerega se je moči podrobno orientirati o avstrijskem katastru vodnih moči, čigar prvi listi izidejo v kratkem.

— **Umrli** je v Št. Vidu nad Ljubljano v najlepši mladeniški dobi Franc Jama. Še mlademu pokojniku je pretrgala nit življenja proletarska bolezen jetika. Naj počiva v miru!

— **Redek slučaj.** V vevški tvornici so dobili delavci dne 24. t. m. pri neki vinski trti deset centimetrov dolgo mladiko. Res izreden slučaj o Božiču.

— **Sestra naročila umoriti brata.** Iz Trsta poročajo: Karol in Viktorija Križman, prvi težak, star 18, druga stara 15 in pol leta, brat in sestra, sta stanovala skupaj pri roditeljih v ulici Concordia št. 7. Viktorija ima že, čeprav stara šele 15 in pol leta, kakor je to dandanes v modi, svojega oboževatelja, 18letnega težaka Viktorja Velikonja, ki prihaja vsak dan na kosilu k Križmanovi rodbini. Iz neznanih vzrokov je Karol že večkrat pretepal svojo sestro Viktorijo. To je storil tudi pred nekaj dnevi. Silno jo je udaril s pestjo po glavi. Sestra ni reagirala, ali takoj je odšla z doma in se povrnila šele nekoliko ur pozneje. Okoli 11. ure je, kakor navadno, prišel s kosila tudi Velikonja in Križmanova mu je povedala, da je jo brat zopet tepel. Pozvala ga je, naj kupi revolver in ustrelji brata, in ako ne bi hotel on storiti tega, naj izroči revolver njej in ona da že posveti bratu. Velikonja je v resnici kupil revolver in okoli pol 7. ure zvečer omenjenega dne se je vrnil v Križmanovo hišo. Pozval je Karla, naj mu pove, zakaj da je pretepal sestro. Prišlo je radi tega do prerekanja in konec je bil, da je Velikonja dvakrat ustrelil v Karla Križmana. Po prvem strelu je mati Ivana Križman, da bi branila svojega sina, z roko zagrabila za cev revolverja, da bi tako odvrnila strel, a kroglica jo je zadela v levo roko. Med tem je Velikonja naglo zbežal. Karlo Križman je šel nato ovaditi dogodek na policijo. V četrtek ob pol 11. uri zvečer je policija aretirala Velikonjo na njegovem stanovanju. Rekel je, da je vrgel revolver na železniški tir v ulici Ponziana, ki ga pa niso našli. Ko je Viktorija Križman slišala, da je Velikonja aretiran, se je sama prijavila na komisariatu pri sv. Jakobu. Ko so ju zaslišali, so oba, Velikonjo in Viktorijo Križman odvedli v zapor v ulici Tigor. Nekatere osebe, ki so videle dogodek, izjavljajo soglasno, da je Velikonja, ko je sprožil strel, meril v strop in ne v Križmana, in sam je izjavil, da je streljal le z namenom, da bi ostrašil Križmana.

— **Nov letalni stroj** je baje iznašel inženir Zivic v Trstu. Pred dnevi je govoril o svoji iznajdbi v nekem javnem predavanju. Po njegovem zatrdilu bi bil stroj zelo enostaven in ne porabi niti tretjine toliko moči, da se dvigne v zrak, kot dosedanjí sestavi. Stroj bi se mogel dvigniti navpično v zrak in obstati mirno v vsaki višini, ne da bi padel nazaj na zemljo. Iznajditeljsvied pomanjkanja sredstev ni izdelal doslej nobenega večjega modela, vendar je pustil patentirati svojo iznajdbo.

— **Walhallo** namerava dr. Lueger zgraditi na dunajskem Kahlenbergu.

— **Potres v sveti noči** so imeli v Zagrebu. Ob 1. uri 10 minut zjutraj je prestrašil prebivalstvo 6 do 10 sekund trajajoči potresni sunek.

— **Za poštne nadoficijale** so imenovani poštni oficijali: Hugon Müller, Alojzij Slavina, Eudor Arming, Edmund Rechsteiner, Edvard Donda in Rihard D' Alessandro v Trstu in Julij Frank v Pulju.

— **Iz šolske službe.** C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku je imenoval izprašano učiteljico ženskih ročnih del Nežo Kanduč za potovalno učiteljico za ženska ročna dela na enorazrednicah: Št. Gothard, Čemšenik, Št. Ožbald, Motnik in Sela, s sedežem v Št. Gothardu. — Na dvorazrednici v Hotedrišci (okraj Logatec) je razpisano nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje do 15. prosinca 1910; na enorazrednici v Novem kotu (okraj Kočevje) pa voditeljsko mesto v stalno nameščenje do 19. prosinca 1910.

— **Znana afera s trgovci** je bosanski vladí jako neprijetna in išče izhoda. Sedaj je sarajevski vladni list priobčil izjavo oddelnega načelnika Mi-

kula, da mu o vsej zadevi absolutno nič znanega ni bilo; vsa stvar je torej ostala na nadinspektorju železniškega odseka Bradilu, o katerem se je govorilo, da je obdelaval trgovce za naročanje pri madžarskih firmah. Tudi ta je podal v uradni list izjavo, v kateri priznava, da je res pozval 13 trgovcev k sebi in jih vprašal, kje naročajo blago, a to pa le za svoje statistične podatke. »Hrv. Dnevnik« vzdržuje svojo prvotno poročilo v celoti.

— **Povest o škofovi brošuri** je sicer že zastarela, a postala je zopet zanimiva. Dr. Dermota in dr. Tuma sta v zadnjih »Naših Zapiskih«, »Omladina« pa v svoji zadnji številki kruto obsodili hinavstvo, pohujšljivost in brezmejno omejenost liberalne stranke, ki je zlorabila samo na sebi dobro stvar za svoje skrajno umazane namene. Moderni zagovarjajo škofa in navajajo prav iste argumente kakor jih je naše časopisje. Vsi se torej strinjajo, da bolj propale in ničvredne stranke kakor je liberalna ni na svetu in da ji mora obrniti hrbet vsak, kdor ima količkaj zdravega razuma in poštenja.

— **Iz neprevidnosti zastrupljen.** Iz Trsta poročajo: Pavel Benčič, 31letni ogljar, oženjen in oče več otrok, je prišel nekoliko vinjen domov in ker je bil vrhutega truden od dela, je takoj legel. Kmalu zatem je njegova žena slišala čudno stokanje iz spalne sobe, šla je pogledat in našla svojega moža s sli-nami na ustih, ki se je zvijal od bolečin. Poklicana je bila takoj zdravniška postaja in zdravnik je ugotovil, da je Benčič pil raztopino karbolne kisline. Kmalu nato je Benčič umrl. Poizvedovanja policije so dognale, da ne gre nikakor za samoumor, marveč za zastrupljenje iz neprevidnosti. Benčič je, misleč, da pije vodo, izpil ono osode-polno tekočino, ki je bila pripravljena za desinficiranje.

— **Senzacionalna aretacija častnika v Varaždinu.** Iz Varaždina se poroča 18. t. m., da so aretovali Vuka Jelatiča, ulanskega poročnika, ker je poveril erarske denarje. Poročnik Jelatič je brat varaždinskega velikega župana in nečak bana barona Raucha. Vsled posredovanja rodbine, zlasti častnikovega ujca, se je stvar potlačila in ustavila preiskava. Poročnika so poslali v nek sanatorij, dokler se stvar ne pozabi.

— **Obrtno-nadaljevalna šola v Novem mestu.** Ministrstvo za javna dela, je odobrilo načrt za trgovski tečaj na obrtno nadaljevalni šoli v Novem mestu. Vsled tega se je tudi preuredil učni načrt imenovane obrtne nadaljevalne šole, ki ga je odobrila deželna vlada.

— **Istrska deželna banka.** Ker ni uspevala poljedelska in industrijska banka, ki so jo prejšnje leto ustanovili v Poreču laški liberalci, so sedaj sklenili, da se preosnuje »Banca popolare di Pola« v Pulju v »Deželno banko za kmetijstvo, industrijo in trgovino«. Sedež banke bo ostal v Pulju, nameravajo pa ustanovljati podružnice.

— **Na Breznici** bo dne 30. decembra konferenca.

— **Promet z avtomobili v Istri.** Iz Trsta se poroča, da namerava delniška družba, ki oskrbuje pošto službo z avtomobili po raznih progah v Istri, opustiti to službo že januarja ali februarja, ker ne more dobiti zadosti sposobnega službenega osebja. Podržavljenje teh avtomobilnih črt pa se bo izvršilo šele 1. aprila 1910. Dejstvo je, da funkcionirajo poštni avtomobili sedaj slabše kot kdaj prej, in skoro ne mine dan, da se ne bi poročalo o kakí ne-zgodi. Kljub vsem neprilikam nočejo se mnogi prizadeti kraji odpovedati modernemu občevalnemu pripomočku, in obrnili so se s prošnjo na deželni odbor, naj ukrene potrebno, da se zagotovi nepretrgana avtomobilska služba.

Nagovarjajte somišljenike, naj se jih ondi, kjer eden ne zmore naročnine, naroči na „SLOVENCA“ več skupaj. — Škrbite, da se številno „Slovenčevih“ naročnikov poudob pomnoži. To je naša časna dolžnost — naš odgovor na zlobno zeleno brošuro liberalcev bodi agitacija za „SLOVENCA“!

Ljubljanske novice.

Ij **Nenavaden Božič** smo imeli letos. Druga leta navadno leži sneg in je mrz, da vse poka. Letos je bilo gorko in brez snega. Pred svetim dnevom so hodili nekateri otroci bosi po cesti. Izredno lep in gorak je bil svet dan. Solnce je toplo sijalo in toplomer je opoldne v senci kazal 15° C. To prilično

so porabile tudi čebelice, da so zapustile panje in se prašile pred čebelnjakom, da je vse migljalo, kakor spomladi. Čebele so se sčistile, nosile mrtvece iz panjev in srkale po tleh vodo, katero so že neobhodno potrebovale. Za marsikateri panj je bil to rešilni dan. — Iz Kasaz pri Petrovčah v celjski okolici nam je poslal prijatelj našega lista živega metuljčka, ki je v praznikih veselo frfotal v uradništvu. Rešilna dela na Barju so se nadaljevala. Voda je nekoliko upadla. Z ljubljanskega Gradu si je na stotine Ljubljančanov ogleovalo povenjen na Barju.

Ij **Vreditev pokojnin tobačnega delavstva.** Na predlog finančnega ministra je cesar dne 21. t. m. potrdil odlok glede na vreditev novih pokojnin in preskrbe vdov in sirot. Nova pokojninska razpredelnica tobačnega delavstva se naslanja na plačilne razrede, ki jih je šest s temeljnimi plačami od 50 do 100 K mesečno. Pokojnine se odmerijo na podlagi temeljnega zakona, ki je enak 80% temeljne plače. Najnižja pokojnina se doseže po petletnem (po starem desetletnem) službovanju in znaša 25 odstotkov najvišje penzije. Vsako leto se zviša za 2,5% in se doseže s 35 do-sluzenemi leti najvišja pokojnina. Zdaj je znašala pokojnina tobačnega delavstva po 40 letih največ 30 do 54 kron mesečno, po novih določilih bodo znašale po 35 letih 40 do 80 K. Delavke in delavci, ki postanejo nesposobni za delo pred petimi leti, dobe odpravnino, ki je trikrat višja, kakor normalna mesečna renta. Vpelje se, kar je novo, preskrbina vdov in sirot. Vdova dobi polovico tiste pokojnine, oziroma odpravnine, do katere je imel pravico rajnik. Sirote brez očeta ali matere dobe tretjino, tiste pa, ki imajo še očeta ali pa mater, šestino provizije rajnega očeta ali matere. Nekaj malega je preskrbljeno tudi za preskrbo nezakonskih otrok. Nova določila se uveljavijo s 1. januarjem 1910.

Ij **Društvo zdravnikov na Kranjskem** ima jutri, dne 28. t. m., ob pol 8. uri zvečer v mali dvorani hotela »Union« svoj redni občni zbor. Kot glavno točko ima na dnevnem redu nove volitve.

Ij **Za Božičnico slovenskim otrokom na Koroškem so darovali:** Nabrala gospa Alešovec: gospa Nežka Čadež, 3 K, — gdč. Veter, 60 v, — gdč. Mrčan, 1 K, gdč. Jeraj, 1 K, — gdč. Jelenc, 1 K, — gdč. Pavla, 20 v, — gdč. Hanuš, 2 K, — gdč. Kosler, 1 K. — Deželni odbornik prof. Evg. Jarc, 5 K. — Delavke tobačne tovarne, 40 K 69 v. — Ivanka Kremžar, Št. Vid, nabrala 1 K 60 v. — Gdč. Pavla Schubert, privatna učiteljica, nabrala 10 K. — Janez Zorc, oficijant, Ljubljana, 1 K. — Dr. Josip Stojc, Ljubljana, 2 K. — Uršula Fajdiga, Ljubljana, Sv. Petra cesta, 19, 2 K. — Fran Zorko, kaplan, 2 K. — Filip Fajdiga, zaloga pohištva, Ljubljana, 2 K. — Josip Lončarič, veleposestnik v Ljubljani, 5 K. — Ivan Kregar, Ljubljana, 2 K. — Fr. Pust, tesarski mojster, Ljubljana, 2 K. — **Prosimo v prvi vrsti velespoštovane dame, katerim smo poslali položnice in prošnje, da med svojimi znanci nabirajo darov!**

Ij **Slovensko deželno gledališče.** Jutri, v torek, se poje prvič v sezoni velepriljubljena O. Straussova opereta »Valčekov čar«. Poleg gdč. Hadrboščev, ki poje goslarico Franci, poje velike vlogo Nikija g. Fiala, Mončija g. Iličič, Joahima g. Povh, njegovega brata g. Bohuslav, Frideriko gdč. Thalerjeva in princeso Heleno gdč. Lvova. Predstava se vrši za nepar-abonente.

Ij **Kap zadela** je v petek okoli pol 12. ure dopoldne na stopnjicah hiše številka 7 Pred škofijo, kjer je stolni urad, leta 1851 v Ljubljani rojenega in semkaj pristojnega vpokojenega samskega finančnega paznika Ivana Juvana, stanujočega v Študentovski ulici št. 11. Juvan se je pri padcu na desnem očesu poškodoval, da je krvavel, a je na lice mesta došla policijska komisija dognala, da rana ni bila smrtonosna, marveč ga je zadela le srčna kap. V hiši stanujoči stolni župnik g. kanonik Erker mu je podelil poslednja tolažila in je Juvan nato umrl. Njegovo truplo so prepeljali v mrtvašnico k sv. Krištofu.

Ij **Ura z verižico na skrivnostni način izginila.** V neki tukajšnji kavarni se je v noči od sobote na nedeljo jako dobro zabaval neki brivski pomočnik. Nakrat je pogrešil zlato uro z zlato verižico. Avizirana policija je hitro dobila sled in je v kratkem času zbudila iz sladkega spanja krznarskega pomočnika Ž a g a r j a, ki se je tisti večer smukal okoli brivca. Najprej je Zagar tajil, končno je pa policija le dobila pod njegovim vzglavjem brivčevo zlato uro z zlato verižico.

Ij **Prevarjen uzmovič.** Ko se je včeraj zjutraj iz Dunaja proti Mariboru

peljal ruski zasebnik Gottmann s svojo ženo, s katero sta namenjena v Rim, in je v vlaku zaspal, mu je med tem časom nek uzmovč prerezal suknjič in iz žepa vzel zavitek, v katerem je Gottmann imel svoj potni list in vojni list ter nato izstopil in izginil s »plenom«, za katerega je mislil, da so sami bankovci. Ko je tat zavitek pozneje odprl, je moral kaj debelo gledati, ker je dobil mesto bankovcev potne izkaze.

Ij Nevaron pes. V četrtek je bilo na stražnici na Karlovski cesti ovadeno, da se po tamošnjem okolišču klati nek pes, ki je že ogrizel nekega konja, psa in podrl neko deklico. Ko je stražnik nato takoj odšel in stopil v neko hišo na Karlovski zemlji, je pes zagrabil za Kenda, odtrgal. Take ponočnjaške zagleda stražnika, je pustil posestnika ter naskočil varnostnega organa, ki je v neprijetni situaciji potegnil sabljo in z njo psa pobil.

Ij Vandalizem. Nekemu »kulturnežu« so smreke v parku pri sv. Petru takko napotili, da je sinoči že tretjič odločil vrh. Tudi v Lattermanovem drevo-redu so ponočnjaki dva napisa »Buffet Tivoli«, ki sta last restavraterja Ivana Kenda, odtrgala. Take ponočnjaške zabave se obsojajo same ob sebi in je želeli, da pridejo zlikovci čimprej v roke pravice.

Ij Aretovana je bila v petek brezposelna natakarka Marija Cvirnova, ker je svojemu gospodarju g. Petru Štepicu poverila 72 K denarja ter je napravila še več manjših dolgov. Oddali so jo sodišču.

Ij Izgubil se je deček, 15 let star, močne postave, velikih oči. Obleden je bil v črno suknjo z baržunastim ovratnikom. Kdor ve o njem kake podrobnosti, naj jih sporoči policiji ali orožništvu.

Ij Umrli so v bolnici: narednikova soproga ga. Hrašovic. — Josip Pintar, hlapec, 43 let star. — Anton Sever, posestnik, 36 let.

Ij Finančne straže komisarja II. razreda Ignac Lužar in Alojzij Arnelini sta postala komisarja I. razreda.

Ij Katoliškemu mladeniškemu društvu v Ljubljani je daroval preč. gosp. monsior profesor Anton Zupančič 20 K. Bog plačaj!

Ij Nogo zlomil si je predčerašnjim v Vegovi ulici 16letni brusač Frančišek Vanino vsled padca. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v deželno bolnišnico.

Ij Za »Dijaško kuhinjo« je izročila pisarna dr. Pegana znesek 20 K, katere je plačal kot globo Ignac Kleindienst, trgovec v Mošnjah, ker je na njegovo prošnjo gosp. župnik Trpin odstopil od tožbe radi »aljenja časti«.

Ij Pes se je našel. Zatekel se je v Florijansko ulico št. 27 majhen psiček z znamko št. 562. Prosi se, da pride lastnik po njega.

Odpošljite naročnino na „Slovenca“ še pred novim letom, da olajšate delo upravnistvu in da list ob novem letu redno dobite! — Odpošljite naročnino takoj!

Štajerske novice.

Š Krščansko-socialnim organizacijam v Trbovljah na pomoč! V Trbovljah delujejo sledeče naše organizacije: strokovno društvo paznikov, strokovno društvo rudarjev, izobraževalno društvo, telovadni odsek Orel in kmečko delavska hranilnica in posojilnica. Vse te organizacije pa se ne morejo razviti, ker nimajo primernih prostorov, da, bati se je celo, da bodo vsled pomanjkanja prostorov morale prenehati. V očigled mogočni organizaciji socialnih demokratov, ki so si ravno letos postavili svoj delavski dom, v očigled dejstvu, da Trbovlje z več tisoči delavcev igra odločilno vlogo pri državnozborskih volitvah (okraj Brežice, Sevnica, Laško), ne smemo pustiti, da naše organizacije propadejo, temveč z vsemi sredstvi delati na to, da dobe lastno streho, svoj društveni dom. — V to svrhu se je ustanovila stavbinska zadruga »Lastni dom«, zadruga z omejeno zavezo, katera začne na spomlad z zgradbo društvenega doma. Da dobi za zgradbo potrebna sredstva, se obrača na vse slavne zadruge, društva, p. n. gg. somišljenike itd. z najuljudnejšo prošnjo, da podpirajo stremeljenja zadruge s tem, da vplačajo eden ali več deležev po 10 kron. Deleži se prvih deset let ne bodo obrestovali, pač pa izplačali, če zadrugnik članstvo odpove. — Društveni dom bo obsegal dvorano, društveno gostilno in lokale za naše organizacije. Društveni dom je neobhodno potreben, ker sedaj ni mogoče prirediti večjih zborovanj, ne predavanj, ne gledaliških predstav, ne veselice, ker se telovadni odsek Orel ne more razviti, ker so vse naše organiza-

cije od danes do jutri. Društveni dom v Trbovljah bo pripomogel, da se bo krščansko-socialna organizacija v Trbovljah razširila in ojačila. Kdor je prijatelj krščansko-socialnega delavstva, kdor želi, da naše organizacije ne propadejo, temveč da napredujejo, se naj spomni ob Novem letu stavbinske zadruge »Lastni dom« v Trbovljah, pristopi k nji kot član in pošlje vsaj en delež v znesku 10 K. — Ne pustite, da bi mednarodni socialni demokrati v Trbovljah, največjem rudarskem središču na Slovenskem, odtujili vse delavstvo veri in narodu! — Odbor za zgradbo društvenega doma: Dr. Ivan Benkovič, državni poslanec; za slov. kršč.-soc. zvezo v Mariboru: Dr. Anton Korošec, dr. Jos. Hohnjec, Vlad. Pušenjak; za kmečko-delavsko hranilnico in posojilnico v Trbovljah: Kaplan Nik. Jamšek, kmet Mih. Grešak, nadpaznik Ivan Božič; za kmetško bralno društvo: Kmet Ignac Štrovs, predsed. namestnik; za strokovno društvo paznikov: Paznik Ivan Zupan, predsednik; za strokovno društvo rudarjev: Rudar Ivan Brunek, predsednik.

Š Št. Lenart. Tukajšnja šole pred kratkim ustanovljena nemška šola že hoče postati javna. Zato pa morajo imeti gotovo število učencev in te so pridobivali na vse mogoče, tudi najnesramnejše načine. Prištevali so tudi nekatere otroke, ki so že 20 let stari, da še celo enega mrtvega so všteli. Nikjer še niso mrtvih poučevali, le šentlenarski nemčurji so tako »fortšritli«. — Kjer ne dosežejo z obljubami, tam pa začnejo z denarjem. Nek tukajšnji nemčur ponuja otrokom pa 1 krono, če gredo v nemško šolo. Pa otroci ne marajo teh judeževih grošev in neka deklica je temu usiljivcu dejala: »Dajte raje to krono Sedmineku, jo bolje potrebuje!«

Š Sv. Miklavž. Naši liberalci so imeli zadnjo nedeljo pri Štamparju v Vuzmetinčih shod proti davku na vino. »Kmečka zveza« je že pred tremi tedni priredila pri nas tak shod, torej je bila (itak brez udeležencev) brez pomena. — Tudi »Südmarkovce« že imamo pri nas, in sicer za sedaj tri. Eden se piše Štampar (sedaj Schtampar) in je njegova gostilna liberalno zborovališče. Druga dva še za danes zamočimo, mogoče še spoznata svojo zmož!

Š Odlikovanje. Profesorju na mariborskem vseučilišču g. J. Koprivniku je povodom njegovega umirovljenja podeljen naslov šolskega svetnika.

Š Uboj. Iz Podgorja se nam piše: Minuli teden sta pri Ževartovi bajti v Velenji soseda, oče in sin Juvan, polagala cevi za studenec. Po končanem delu je gospodar Anton Balant dal za »likof« žganja, ki so ga skupaj pili, naposled pa se sprli in stekli. Balant je bil tako obdelan v tem pretepu, da je nezavesten obležal pod milim nebom. Dobil je sicer kmalu zdravniško pomoč iz Velenja in Slov. Gradca, prišel je tudi še k zavesti, da se je mogel prevideti s sv. zakramenti, pa telesne poškodbe so bile tako hude, da je moral mladi mož teden pozneje, dne 23. dec. t. l., umreti in zapustiti ženo in troje malih otročičev.

Š Umrla je v Slivnici pri Mariboru sestra župnika in duhovnega svetovalca č. g. Frančiška Hirti Cecilija. Bog ji bodi plačnik za vse, kar je storila za lepoto Njegove hiše.

Najlepše za vsako gostilno je, ako je naročena na „SLOVENCA“. Z novim letom v vsako gostilno „SLOVENCA“.

Razne stvari.

Zastrupljenje častnikov. Stotnik avditor Kunz je 24. t. m. več ur zaslišaval Hofrichterja. Trdi se, da se je Hofrichterja zapletel v številna protislovja in da ne dvomijo o njegovi krivdi niti tisti več, ki so še dvomili.

Cook ni odkril severnega tečaja. Iz New Yorka poročajo: Listi so zračnili, da je Cook s svojo sleparsko trditvijo, da je odkril severni tečaj zaslužil 150 000 dolarjev. V New Yorku so strgali s stene na borzi Cookovo podobo in predsednik je imel govor, v katerem je označil Cooka za »največjega lažnjivca na svetu«. Ameriške oblasti so dale povelje naj se Cooka aretirajo.

Razstava v Odesi. Razstava za umetnost, obrt in industrijo v Odesi se ne bo, kakor smo zadnjič priobčili, vršila od 15. aprila do 15. maja 1910 temveč od 15. maja do 1. oktobra 1910. Informacije o tej razstavi je dobiti v pisarni trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani.

Grozne števillke. »Mali Journal« poroča iz Beograda, da se je meseca oktobra izvršilo v Srbiji 50 umorov, 36 poizkusov umora, 23 težkih telesnih po-

škodb, 11 roparskih umorov, 118 vlovov in 79 požigov. Skupaj se je dogodilo 317 zločinov v 30 dneh.

»Srbska žena« v Pragi. »Osrednje društvo čeških žen v Pragi« priredi v Pragi razstavo srbskih ženskih ročnih del pod naslovom »Srbska žena«. K sodelovanju so povabljeni vsa srbska društva v Srbiji in Avstro-Ogrski.

Cerkveni letopis.

c Misijon v Domžalah. V dnevih od 14. do 20. decembra se je vršilo v Domžalah obnovenje sv. misijona, ki se je kot prvi v novi fari in kot sploh prvi v tem kraju obhajal v septembru lanskega leta. Vodili so to obnovenje oč. očetje frančiškani P. Klemen Gram-povčan, P. Avgustin Čampa in P. Kerubim Tušek. V krasnih, globoko zamišljenih govorih so z izredno gorečnostjo oznanjali ljudstvu sv. resnice, v spovednici pa so neutrudno delili srčnega miru in tolažbe. Pri vseh govorih je bila cerkev polna, spovedanih je bilo do 1400, vseh obhajancev pa nad 2000. Tudi moške in fantje so se sv. misijona prav častno udeležili. Blagim gg. misijonarjem naj Vsemogočni obilno povrne, vse, kar so nam storili. sv. misijon pa naj podeli obilnega trajnega sadu!

Orli! Upoštevalje poziv svoje orle „Mladosti“. Posred na agitacijo za „SLOVENCA“!

Telefonska in brzojavna poročila.

SLAVA POSLANCEM.

Novo mesto, 27. decembra. Kmečka zveza za novomeški sodni okraj izjavlja poslancem S. L. S.: Z navdušenjem pozdravljamo delovanje »Slovenskega kluba« in se vsem poslancem, zlasti dr. Kreku in dr. Šusteršiču zahvalujemo za njihove epohalne uspehe. Živela S. L. S.! Slava ji!

CESAR.

Dunaj, 27. decembra. Cesar se je včeraj vrnil iz Wallsee, kjer je bil v praznikih v krogu svoje rodbine.

BIENERTH PRI CESARJU.

Dunaj, 27. decembra. Bienerth je bil danes pri cesarju v daljši konferenci.

GORIŠKI DEŽELNI ZBOR.

Gorica, 27. decembra. Danes dopoldne je bil pod predsedstvom deželnega glavarja Pajerja odprt goriški deželni zbor. Poslanci so storili obljube. Slovenci liberalci in agrarci so abstinirali.

O POSLOVNIKOVI IZPREMEMBI.

Praga, 27. decembra. Kramář izjavlja o položaju v »Denu«, da so se Slovani sicer težko odločili za poslovnikovo izpremembo, a računati so morali z bodočnostjo. Nemci so napravili napako, ker so nasledili socialnim demokratom glede na dolgo, trajno sejo, ki je pripravila ugodno ozračje za poslovnikovo izpremembo. Nemškega »veta« ni več proti Slovanom. Nemci se morajo direktno pogajati z nami. Uspeha ne bodo deležni samo avstrijski, marveč tudi ogrski Slovani.

Praga, 27. decembra. »Venkov« izjavlja, da so se po poslovnikovi izpremembi približali tudi Poljaki ostalim slovenskim strankam.

Praga, 27. decembra. »Union« pričakuje glede na izpremenjeni poslovnik kompromis med Nemci in Čehi.

Praga, 27. decembra. »Narodni Listy« zahtevajo enoten nastop čeških poslancev v državnem in v češkem deželnem zboru.

Praga, 27. decembra. »Narodna Politika« zahteva, naj se postavi češko državno pravo na prvo mesto češkega programa.

OGRSKA KRIZA.

Budimpešta, 27. decembra. Lukacs se je včeraj cel dan pogajal z osebami, ki pridejo v poštev pri rešitvi ogrske krize. Na vprašanje, kdaj bo kriza rešena in kdaj se pelje zopet k cesarju, Lukacs ni mogel dati odgovora.

VREME.

Dunaj, 27. decembra. Vremenska opazovalnica naznanja oblačno vreme, lahke vetrove, mrzlo, nestanovitno.

K VELIKI ŽELEZNIŠKI NESREČI NA ČEŠKEM.

(Glej poročilo na prvi strani.) **Praga,** 27. decembra. V bolnišnici v Pardubicah so od težko ranjenih zopet umrli dve osebi. Uradnik, ki je zakrivil nesrečo, je takoj po nesreči pobegnil in se je vrnil šele v dveh urah. Orožniki so ga aretirali. Nesrečni uradnik je jokal ter je izjavil, da se je hotel ustreliti, pa ni imel poguma to storiti, ker se je spomnil na svojo nesrečno ženo in svoje uboge otroke.

SRSKE VOJNE POTREBŠČINE.

Belgrad, 27. decembra. V soboto je v tajni seji skupščine poročal polkovnik Marinović o vseh vojaških potrebščinah, ki so se nabavile z državnim posojilom leta 1906. Obenem je predložil vojni minister seznam vojnih potrebščin, ki se nameravajo nabaviti.

TURŠKI DIJAKI V BOLGARIJI IN SRBIJI.

Carigrad, 27. decembra. Na višjih šolah v Carigradu se je sestavil odbor dijakov, ki organizujejo izlet v Bukarest, Sofijo in Belgrad. Turški dijaki se hočejo na ta način zahvaliti mladini sosednjih držav, ki je svoječasnno simpatično pozdravljala novi preobrat na Turškem.

PANIKA V KINEMATOGRAFSKEM GLEDALIŠČU.

Lvov, 27. decembra. V soboto popoldne je nastala med predstavo v kinematografskem gledališču v mikolaškem okraju velika panika med gledalci vsled napačnega signalizovanja ognja, ki ga ni bilo. Občinstvo je drlo skozi vrata in v gnječi sta se zadušila dva dečka v starosti 15 in 16 let. Osem drugih oseb je bilo ranjenih, štiri težko. Ranjence so prenesli v bolnišnico.

TURKI PROTI ZVEZI BALKANSKIH DRŽAV.

Carigrad, 26. decembra. List »Tasvir-i Efkiar« piše, da so načrti za zvezo balkanskih držav panslavistična politična komedija, ki tlači balkanske države.

ŽELEZNICA DONAVA-JADRANSKO MORJE.

Carigrad, 27. decembra. Danes so dospeli sem inženirji, ki proučujejo sedaj trasiranje železnice Donava-Jadransko morje. Čakali bodo tu na instrukcije pariške direkcije.

TRGOVINSKA POGODBA Z RUMUNSKO.

Bukarest, 27. decembra. Poslanska zbornica je pretekli teden sprejela trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogrsko z 265 proti 8 glasovi.

KRALJ ALBERT OBIŠČE ANGLEŠKO.

Bruselj, 27. decembra. Vojvoda Connaught je povabil v imenu angleškega dvora novega belgijskega kralja Alberta na obisk na Angleško. Albert obišče Angleško novembra 1910.

ORLEANSKI VOJVODA V PARIZU.

Pariz, 27. decembra. Orleanski vojvoda namerava potovati v Pariz, da se razgovori s svojimi somišljeniki. Policija je vsa na nogah, da izve, kje da biva orleanski vojvoda, ki ga izžene čez mejo, če ga dobi. Rojalisti trde, da vojvode ne bo na Francosko, ker nima nikakega povoda, da se izpostavi aretaciji.

TURŠKI MINISTER NA BOLGARIJSKEM.

Sofija, 27. decembra. V soboto je došel turški finančni minister bej Djavid v Sofijo. Z njim je prišel izdajatelj carigradskega turškega lista »Tamina«. Bej Djavid je imel pogovor s finančnim ministrom Salabaševem in je pozneje posetil tudi ostale ministre. Popoldne je bil na čast turškemu ministru prirejen v turškem poslaništvu banket, ki sta se ga udeležila tudi bolgarska ministra Paprikov in Salabašev.

VFLIKE POVODNI IN VIHARJI.

Na južnem Francoskem so bili silni viharji. Več oseb je težko ranjenih. Iz Madrida poročajo o silnih povodnjih na Španskem. V okrajih Valencia, Salamanca, Bilbao, Zamora Burgos in Valladolid je mnogo vasi pod vodo. V mestu Cindad Rodrigo se je vsled povodnji podsulo okoli 50 poslopij, mnogo oseb je utonilo.

Lisabona, 27. decembra. Vsaka zveza z Oporto je pretrgana. Vihar je v ondnotni okolici naredil mnogo škode in je bil tako močan, da je mnogo ladij valovje iztrgalo iz pristanišča. Bojé se, da je mnogo ljudi izgubilo življenje.

Oporto, 27. decembra. Valovje je udrlo v skladišča in odneslo mnogo zabojev z bombažem in vinskih sodov. Mnogo zasidranih ladij se je odtrgalo ter so nasledle na obrežju. Izmed mostva nemškega parnika »Cintra« so rešili samo šest oseb.

I. redni občni zbor „Društva slov. trg. potnikov v Ljubljani“.

I. redni občni zbor »Društva slovenskih trg. potnikov v Ljubljani«

se je včeraj 26. t. m. dopoldne vršil v salonu hotela »Ilirije«. Podpredsednik gosp. Vekoslav Dolničar je otvoril zborovanje in pozdravil navzoče. Povdarjal je, da se društvo lepo razvija, kljub temu, da obstoji komaj eno leto. V de-

narnem oziru je društvo na tranih nogah. Društveno delo ovira pač edino to, da potniki ne morejo biti vedno v Ljubljani, da bi jih bilo mogoče večkrat zbrati, čemur pa se ne dá odpomoči. Veliko so delali za prosep društva odborniki gg. Sever, Armič in Domicelj, za kar se jim toplo zahvaljuje. — Tajnik gosp. Miro Domicelj poroča, da se je v teku devetih mesecev rešilo 194 pisem, ki so jih poslali ali delodajalci, potniki ali pa člani sami. Naznani, da je umrl član društva Hinko Stanjko, nakar v znak sožalja zborovalci vstanejo s sedežev. Poroča, da je dr. Švigelj prevzel pravno zastopstvo društva. Odbor je imel v preteklem poslovnem letu 11 sej, katerih se je udeležilo izmed 12 odbornikov povprečno po 8 članov. Društvo je imelo 46 rednih, 50 podpornih članov; pristopilo pa jih je v zadnjem času mnogo novih. — V debati prosi gosp. Vidic pojasnila glede društvenega pravnega zastopstva. Po pravilih ima društvo namreč nalogo, da preskrbuje svojim članom brezplačno pravno zastopstvo. — Predsednik gosp. Dolničar omenja, da zastopa dr. Švigelj v vseh slučajih društva brezplačno, kar se tiče društvenih zadev, člani pa imajo znižano tarifno ceno. — Blagajnik gosp. Maks Armič poroča, da je imelo društvo denarnega prometa od aprila do 25. decembra 2040 K 43 vin. Prejemkov je bilo 1187 K 28 vin., izdatkov pa 852 K 61 vin., torej je čistega premoženja 335 K 21 vin. V poštni hranilnici je naloženo 206 K 34 vin., v trgovsko-obrtni banki 91 K, in v ročni blagajni je 37 K 84 vin. Iz računskega zaključka je razvidno, da društvo napreduje, ter bo na ta način mogoče čez nedolgo časa podpirati v slučaju potrebe člane društva iz prebitkov društvenih dohodkov. — Revizor gosp. Rojnik izjavi, da so se našli vsi računi v redu, nakar se izreče blagajniku absolutorij. — Blagajnik Armič poroča o proračunu za prihodnje leto, po katerem bi imelo društvo 1250 kron dohodkov, 532 kron stroškov, a preostanka 718 kron. Proračun se odobri. — Na predlog gosp. Armiča se sklene soglasno, da se obdrži dosedanja članarina, ki je določena mesečno na 2 kroni, to pa zato, ker ima društvo namen podpirati sčasoma svoje člane. — Pri volitvah v odbor predlaga gosp. Walland za predsednika g. Schiffrerja, ki pa odločno izjavi, da ne sprejme tega mesta. — Izvoljeni so bili: za predsednika Vekoslav Dolničar; za odbornike: Miro Domicelj, Fr. S. Rojnik, Maks Armič, Drag. Gaspari, Drag. Širec, Ivan Premelj, Rihard Sever, Dragotin Seljak, Leop. Borštnik, Franc Remic, Franc Medic; za preglednika računov Mirko Teršan in Gabr. Brinšek. — Pri raznoterostih predlaga g. Armič, naj se občni zbor principijelno izreče za ustanovitev zveze vseh slovenskih trgovskih društev, ter naj se glede tega stopi v dogovor s »Društvom sl. trgovskih sodrušnikov« in »Društvom »Merkurjem«. — Gosp. Seljak povdarja, da naj bo glede oddaje služb vsako društvo samostojno, ako se ustanovi ta zveza. — Predlog g. Armiča se sprejme. — Nek osebni razpor med dvema društvenikoma se izroči društvenemu razsodišču v rešitev, nakar novoizvoljeni gosp. predsednik zaključuje precej dobro obiskano zborovanje.

Prvi čevljarški zbor.

Včeraj se je vršil prvi čevljarški zbor v »Meščanski pivnici«, Sv. Petra cesta, dopoldne ob pol 10. uri. Shod je otvoril čevljarški mojster g. Jos. Breskvar in predlagal, da se izvoli načelnik čevljarške zadrage g. Erjavca za predsednika, za podpredsednika pa gg. Potočnik in Kralj. Za zapisničarja sta bila izvoljena gg. Majce in Kordelič.

G. Franchetti je shod pozdravil kot načelnik zveze zadrug.

G. Kregar je poudarjal, da se je rad odzval povabilu in da pozdravlja shod kot načelnik kovinske zadrage, a tudi kot svetnik trgovske in obrtne zbornice. Zagotavlja navzoče, da se bo briga vedno za težnje malih obrtnikov in želi shodu veliko uspeha.

G. Breskvar je nato obširno poročal o V. avstrijskem čevljarškem shodu, kateri se je vršil v Lincu. Opisal je tudi razstavo, ki je bila tudi v istem času, ko se je vršil čevljarški shod v Lincu in pohvalil g. Kregarja, ki je v trgovski in obrtni zbornici stavil predlog, da se tudi v Ljubljani priredi razstava.

Konečno je priporočal, naj se shod pridruži resolucijam in sklepom linškega shoda.

Vršila se je nato živahna debata, katere so se udeležili gg.: Smrekar iz Mokronoga, Tuma, Franchetti in Kregar, kateri je razložil pomen razstave ter pozival vse navzoče, naj se v obil-

nem številu udeležijo razstave, da pokažemo, da tudi v naši kronovini kaj znamo. Govornik upa od razstave moralnega kakor tudi materialnega uspeha. Sprejela se je tudi resolucija, katera pozdravlja sklep trgovske in obrtne zbornice, da priredi razstavo. Resolucija pa obenem pozivlja meročajne kroge na delo. Shod je nato soglasno pritrdil, da popolnoma soglašajo s sklepi linškega shoda.

O drugi točki dnevnega reda: pomen zadrug in združništva, je poročal tudi obširno g. zadržni inštruktor dr. Blodig. Navedel je novi obrtni red, kateri še ni popoln, omenjal mojstre skaze, konfekcije itd. Debate udeležili so se gospodje: Mešek iz Šiške, Rode iz Kranja, Smrekar in Rožman od »Zveze slovenskih zadrug«, kateri je zabavljajal čez vse voditelje strank. Da g. Rožman zabavlja čez naše voditelje, je popolnoma umevno, dasi bi jim moral biti za marsikaj hvaležen; da pa zabavlja tudi čez voditelje stranke, pri kateri sedaj služi, to pa ne vemo, če bodo voditelji liberalne stranke prenesli. G. Rožman je tudi pripovedoval, kako sta z nekim prijateljem ogledovala na ulici čevljičke ljubljanskih dam, kateri so podobni copatam ali taki, kakor bi bili narejeni na kveder. Poudarjal je tudi, da bo treba ženske odvaditi, da ne bodo hodile po trgovinah kupovat (ko bi le g. Rožman najprve pri svoji soprogi to poizkusil). Sprejela se je nato resolucija, naj se kranjski čevljarji organizirajo v skupne zadruge, potem pa v zvezo.

G. Franchetti je izrazil svojo staro željo in stavil resolucijo, naj dobi naša kranjska kronovina svojega lastnega zadržnega inštruktorja.

G. Breskvar je pozival končno vse, naj se krepko organizirajo in pristopijo k surovinski in produktivni zadrugi, kateri prav dobro napreduje. Naj čevljarški mojstri nikar ne poslušajo raznih agentov. — Nato je bil shod zaključen.

3645

Vabilo na četrti občni zbor „Slovenske Šolske Matice“, ki bo v torek, dne 28. decembra 1909 ob 3. uri popoldne v „Mestnem domu“ v Ljubljani.

Dnevni red.

1. Pozdrav predsednika.
2. Predavanje g. prof. dr. Fr. Hlešiča „o narečju in knjižnem jeziku v ljudski soli“.
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za funkcijonarje.
7. Proračun za prihodnja tri leta.
8. Volitev: a) predsednika in osmih odbornikov; b) treh odborniških namestnikov; c) treh računskih presojevalcev.
9. Nasveti posameznih članov, ki so se vsaj tri tedne poprej naznanili odboru ter jih je isti poprej odobril in postavil na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določijo pozneje.

Po treh letih stopa odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju v tretji triletni upravni dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v obilnem številu udeležijo občnega zbora.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1909.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“.

H. Schreiner,
predsednik.

Fr. Gabršek,
tajnik.

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi; **kri, moč, zdravje** do-sežete in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi vsak 3601 knjižico brezplačno

v lekarni Trnkovec zraven rotovža v Ljubljani

ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Kuharski tečaj na Bledu.

Z Bleda se poroča: Kakor znano, namerava ministrstvo napraviti državni kuharski tečaj na Bledu, ki bo prvi enake vrste na Kranjskem. Vršil se bo prihodnji mesec januar v tukajšnjem hotelu Toplice - Luisenbad. Nekatere sodeluženke so se že oglasile, a vendar premalo, ker tečaj se vrši le, ako bo najmanj 12 učenk. Opozarjamo gosposodične in gospe, ki mislijo na ta tečaj, naj se saj do novega leta priglase, ker sicer bi bilo lahko število istih preveliko (več kot 20 jih ne sme biti) in bi bile odklonjene, ali pa bi se jih premalo oglasilo, potem se isti sploh ne vrši zaradi premale udeležbe. Ni potreba, da bi bile udeleženke hčere gostilničarjev in na Bledu doma, ampak se lahko oglašajo vsaka s cele Gorenjske, ki se hoče v kuharstvu izobraziti. Koliko važnosti bo tak tečaj za Bled in za celo Gorenjsko, ni treba omenjati. Vsaka Bledjka ali sploh vsaka Gorenjka, ki ima v poletnem času količkaj s tuji opraviti, bi se ga morala udeležiti. V tečaju se bo učilo kuharstvo, primerno za naše gostilne in restavracije, serviranje, občevarje s tuji, kletarstvo in zdravstvo. Ves poduk bo brezplačen kakor tudi stanovanje za štiri tedne, ker se tečaj vrši na državne stroške. Le za hrano zahteva ministrstvo, da je položiti 100 K kavcije, kajti sicer bi se lahko primerilo, da čez par dni več udeleženk izostane in tečaj bi moral prenehati zaradi pomanjkanja učenk. V Ljubljani je tak tečaj trpel 5 tednov in je vsaka udeleženka plačala samo 70 K, ter zaračunajo se samo resnični stroški hrane, ostanek se povrne. Tedaj bi pri nas za štiri tedne prišlo kakih 60 K stroškov na osebo. Naj se nobena ne izgovarja: Jaz se lahko tukaj ali tam učim kuharstva in me ne stane toliko. Vprašam: Koliko kuharic zna danes na Bledu ali sploh na Gorenjskem pravilno kuhati ali občevariti s tuji ali jim prav servirati, kakor zahteva dandanašnji napredek. Vsak izprevidi, da učiti se je treba, sicer je vsak napredek nemogoč. Še nekaj je treba omeniti. Vsaka udeleženka namreč dobi ob sklepu tečaja državno spričevalo o obisku, kar je velike važnosti. To spričevalo vsako udeleženko samo priporoča, ž njim gre lahko po svetu in dobi iz umljivih razlogov dosti boljše službo v vsakem hotelu, kakor druga brez spričevala. Posebno je važno to spričevalo, ko se išče obrt, ker po novem državnem zakonu ne dobi nihče koncesije gostilničarske, kdor se ni učil in nima spričevala. Vabimo torej na hitro priglasi- te v obilno udeležbo. Prepričani smo, da bo vsaka udeleženka zadovoljna zapustila tečaj, ker se toliko ne more nikjer naučiti kakor tukaj. To bo le samim v korist. Priglase sprejema društvo za promet tujcev na Bledu.

Zahvala.

3652

Podpisano gasilno društvo se tem potom najtopleje zahvaljuje blagorodni rodbini Juvan Thalerjevi za prevelikodušen dar koga je podarila povodom smrti njim nepozabne mamice oz. tašče, gospe Marije Juvan.

Bog povrni!

Prostovoljno gasilno društvo.

Škofja Loka, 26. decembra 1909.

And. Oblak.

Ivan Debelak.

t. č. blagajnik.

t. č. načelnik.

Oglas.

Išče se za slovensko podjetje v prodajo dobro idočega predmeta

provizijskega potovalca.

Naslov se izve v upravištvo tega lista.

3647 3-1

Priporočamo našim rodbinam
Kolinsko cikorijo.

598 52-1

* Knjige »Slovenske Matice« so ravnokar izšle. Knjig je pet: 1. **Bleiweisov zbornik**, uredil dr. Jos. Tominešek. 327 strani. O tej knjigi se spre- govorimo. — 2. Prevodi iz svetovne književnosti. VI. zvezek. **Jevgenij Onje- gin**. Zložil A. S. Puškin. Preložil dr. Ivan Prijatelj. — 3. **Vojvodina Koroška**. I. zvezek. Prirodnoznanstvi, politi- čen in kulturn opis. Spisal profesni dr. Matko Potočnik. Najboljše poglavje v tej knjigi je »Narodna prosveta«. Knjigo krasi mnogo slik. Najbolj za- nimiva je karakterizacija posameznih koroških slovenskih prebivavcev. — 4. **Knezova knjižnica**. XVI. zvezek ob- sega: Rado Murnik: Matajev Matija. Vesela novela. — Vojeslav Mole: Oh stoletnici Julija Slowackega. — C. Golar: Bratje in sestre v Gospodu. Sanja poletnega jutra. — 5. **Zabavna knjiž- nica**. XXI. zvezek. Eibin Kristan: Kato Vrankovič, drama v treh dejanjih. — 6. **Slovenske narodne pesmi**, 13. snopič, uredil dr. K. Štrelkelj. — 7. **Hrvaška knjižnica**. IV. zvezek. Dr. Branko Drechsler: Stanko Vraz, studija.

Obrtniški vestnik.

Društvo rokodelskih mojstrov

je imelo v nedeljo, dne 19. t. m. v dvo- rani »Rokodelskega Doma« dobro ob- iskan shod, ki je pričal o živahnem de- lovanju omenjenega društva. Predsed- nik društva, tesarski mojster Fran Pust, otvoril shod in govori o pome- nljivih dogodkih iz društvenega delo- vanja od zadnjega shoda. V svojem govoru posebno povdarja važnost ustanovitve obrtnega sveta. Naše društvo, pravi govornik, je vložilo peticojo, naj se tak obrtni svet, ki bi pridelal kot posvetovalni organ de- želnemu odboru v obrtnih zadevah, ustanovi, in v zadnjem zasedanju je bil naš predlog, o katerem je poročal poslanec dr. Zajc, sprejet in je bila ustanovljena institucija, ki bo gotovo dalekosežnega upliva za razvoj obrti na Kranjskem. — Prav tako je bila v zadnjem zasedanju sprejeta peticija našega društva, naj se deželni odbor pri oddaji javnih del ozira predvsem na domače obrtnike. Govornik navaja še dolgo vrsto uspehov društva roko- delskih mojstrov in končno tudi pov- darja, da se je v Novem mestu ustanovilo društvo, ki hoče po istih po- tih kot ljubljansko delovati v prosep obrtnega stanu. — Nato poroča gospod Alojzij Stroj v obilnem številu zbranim mojstrom, kako se deluje v »Rokodelskem Domu« za vzgojo in po- uk vajencev. Iz njegovih izjavanj po- snamemo, da je delovanje dobro ureje- no in da prav nič ne zaostaja za tem, kar se stori v korist obrtni mladini v drugih večjih mestih. Pouk oskrbujejo mladeničem profesorji, deželni urad- niki, učitelji in akademiki. Prirejajo se mladini zanimiva predavanja z eks- perimenti, deloma v prostorih sloven- ske trgovske šole. V higienuem oziru je poskrbljeno za številne iziete, šport- ne igre itd. Sotrudnike za vzgojno delo mladeničev je izbral profesor dr. Jan- nez Ev. Krek.

Temu poročilu je sledilo strokov- njaško predavanje knezoškofijskega tajnika Josipa Dostala: Umetna obrt v službi cerkve. Govornik je raz- ložil bistvo in pomen umetne obrtnosti, ki ima namen, da uti- sne vsej naši okolici, v kolikor je ne tvori narava in višje umetnosti, stav- barstvo, kiparstvo in slikarstvo, umet- niški značaj, pri tem pa ne zmanjša po- rabnosti dotičnih predmetov. Umetna obrt podeljuje torej našemu orodju, obleki, stanovanju umetniško vred- nost. Lepota in uporabnost sta glavni lastnosti umetno obrtnih izdelkov. Po- lje umetne obrti je veliko, vsaki obrti se lahko pridruži umetnost, kjer člo- vek kaj ustvari sebi v korist, ali v ve- selje, ali v udobnost. Umetna obrt je utemeljena v prirojenem lepočutju člo- veške duše. Odtod se razlaga, da ima- mo ornamente že na predmetih iz predzgodovinskih dob, iz primitive umetne obrtnosti. — Nato je podal go- vornik kratko sliko razvoja in zgo- dovine umetne obrti, zlasti v kolikor je služila bogočastju v raznih dobah, v starokrščanski, romanski, gotski, renesanci itd. V romanski dobi so bili zlasti samostani sedeži umetne obrtnosti. V gotski dobi so bili umetni- ki in mojstri umetne obrti skupaj v istih zadrugah, zato je bila gotška

Posojilnica v Mariboru ob Dravi sprejme

3646

tajnika.

Plača po dogovoru,
vstop takoj. Prošnje z
dokazili sposobnosti

sprejema ravnateljstvo do 7. januarja 1910.

